

Med värdegrunden i centrum på Hovsjös flerspråkiga förskolor

Text och bild: Eva Sahlström

Hur gör man i praktiken för att leva upp till läroplanens mål om värdena av kulturell mångfald? Lena Aronsson, rektor på Hovsjö förskolor i Södertälje, menar att det är en värdegrundsfråga som måste vara väl förankrad uppifrån. Ledningsgruppen måste leva sina värden.

Nedbrända skolor, sociala problem och dåliga skolresultat är den typiska mediebilderna av Hovsjö, en stadsdel i sydvästra Södertälje från miljonprogrammets dagar. För dem som gör bostadskarriär i Södertälje ligger Hovsjö i botten – hit kommer man som nyanländ flykting och sen försöker man ta sig härifrån. Det gör att omsättningen av barn är stor i förskolor och skolor.

På Hovsjö förskolor, ett Rektorsområdet Hovsjö förskolor består av tre förskolor med 90 barn vardera, uppdelade på fem avdelningar. Här har 99 procent av barnen ett annat modersmål än svenska.

Hur många av dessa som är nyanlända flyktingar vet dock inte rektor Lena Aronsson.

– Jag har kommit fram till att den siffran antagligen inte är meningsfull eftersom vi aldrig lägger den på minnet. Det som är intressant är varje barn och familj. Att man inte kan svenska språket kan vara det enda som nyanlända flyktingar har gemensamt, säger hon.

Och just synsättet, att inte kategorisera människor och sträva efter att bevara bredden, ligger till grund för det kvalitetsarbete som pågår på Hovsjö förskolor. Det handlar om ett värdegrundsarbete där den centrala frågan är "hur möjligt är det att vara barn här?".

Födelsedagsfirande på förskolan Måsen, en av de tre förskolor som ingår i Hovsjö förskolors rektorsområde. Här har 99 procent av barnen ett annat modersmål än svenska.

”Hur möjligt är det att vara barn här?”

– Det svåraste är att få syn på vad man själv tar för givet och varför man gör det. Man kan behöva ”kliva lite vid sidan om” för att verkligen se sina egna fördomar, menar Lena Aronsson.

Ofta handlar det egentligen inte om språk eller kultur, utan om värdegrunder.

– Och värdena måste komma från toppen. Vi i ledningsgruppen måste leva våra värden, det måste kännas i rekryteringen och i organisationen. Om jag säger att olikheter är en styrka måste jag också sätta ihop arbetslag som har olika kompetenser.

Satsning på rekrytering

Under förra året satsade de hårt på rekryteringen och har nu högskoleutbildad personal till 50 procent.

– Jag har lagt mycket krut på rekryteringsarbetet, det ska kännas attraktivt för de riktigt kompetenta.

Vid rekryteringen har Lena Aronsson inte tagit hänsyn till vilken inriktning de sökande haft när det gäller genomgången lärarutbildning. Därför har man nu flera pedagoger som är utbildade för skolan.

– Här i Hovsjö har vi den grundskola som år efter år har markant sämst resultat i Södertälje. Vi kanske kan hjälpa till att göra något åt det genom att ha pedagoger här som vet vad som händer efter förskolan.

Högt på listan över önskade meriter står förstås också flerspråkighet och utbildning i interkulturell pedagogik. De som haft dessa meriter har Lena Aronsson alltid tagit in för intervju om de haft utbildning – för utbildningen kommer alltid först – även om de inte haft de språk som barnen har. Själva erfarenheten av att tänka på flera språk och lära sig ett andraspråk är viktig.

Språkproblem

Att många barn och föräldrar på förskolan inte kan svenska är förstås ett problem och i höstas gjorde Lena Aronsson en omflyttning av personalen så att det på varje avdelning skulle finnas en pedagog som talar arabiska eller assyriska/syrianska, vilka är de vanligaste språken i Hovsjö.

– Det är viktigt framför allt för de yngsta barnen att det finns någon som talar deras språk, även om det för barnen går ganska snabbt att komma in i svenskan. Och de vuxna läser ju också svenska inom SFI till exempel.

Väldigt mycket kommunikation går att lösa även om man inte är så bra på varandras språk, men det blir lätt torftigt och de vuxna som inte hanterar språket känner sig lite osäkra. Oftast finns det nu alltså en pedagog som kan språket.

– Och vi är ju vana, efter så många år med att hantera kommunikationen med flerspråkiga barn och föräldrar.

Genom åren har man också gjort särskilda insatser med inriktning på språk. Under Storstadssatsningen för några år sedan var språkforskaren Veli Tuomela på Hovsjö förskolor och utbildade personalen under fyra terminer.

Med jämna mellanrum väcker de liv i det han lärde ut, till exempel genom att han kommer tillbaka och föreläser på förskolorna.

Policy för språket

Just nu arbetar en språkkommission med att ta fram en policy för hur man arbetar med språket i verksamheten, hur man kommunicerar med föräldrarna och hur man pratar med varandra, berättar Lena Aronsson.

– Det blir mycket värdegrundsfrågor. Kan vi till exempel vara flerspråkiga med föräldrar så de kan få uttrycka sig på sitt eget språk och få hjälp att komma in i det nya språket?

En annan sak man funderar över just nu är vilka högtider man ska fira på förskolorna, med utgångspunkt i den interkulturella almanackan. Ska man fira de svenska högtiderna, barnens högtider eller högtider som inte är någons på förskolan?

– Det har varit lite olika hur man gjort tidigare, ganska omedvetet men det har nog blivit mest svenskt. Det viktigaste är att få fatt på tanken att göra lite olika, att förskolan kanske har en egen kultur. De kan gärna komma fram till lite olika saker på avdelningarna, säger Lena Aronsson.

Föräldrarna är ofta angelägna om barnens utveckling i svenska och att de får tillträde till det svenska samhället, och även om medvetenheten om modersmålets betydelse har ökat, tycker många att de kan ta hand om sina traditioner hemma. Hovsjö har dessutom tidigare varit dominerat av kristna assyrier/syrianer som gett massivt bifall till de svenska, kristna högtiderna. I dag är allt fler muslimer, men de har ofta en öppen hållning inför möten mellan olika kulturer.

– Men vi kan känna under ytan att det finns en aversion från kristna mot muslimer. Det är inget stort problem, men vi ser tendenser. Och då är det ännu viktigare att lyfta fram olikhet som perspektiv, att de individuella familjerna är större än kategoriseringar.

Några 15-timmarsbarn som snart ska gå hem får en liten stund för sig själva när de andra har vila.

Spännande sammanslagning

En spännande utmaning som ligger framför Hovsjö förskolor är en sammanslagning med ett annat rektorsområde med tre förskolor.

– Det är ett väldigt annorlunda rektorsområde socioekonomiskt. Två av förskolorna ligger i en stadsdel där 99 procent har svenska som modersmål, inkomstnivån är hög och föräldrarna är etablerade på en stabil arbetsmarknad. Medan de flesta föräldrar till barnen på Hovsjös förskolor läser SFI eller arbetar på en inte så stabil arbetsmarknad.

– Personalen tycker att det ska bli spännande och även föräldrarna har varit positivt nyfikna. Pedagogerna möts ofta på fortbildningar och annat eftersom vi har samma synsätt, Reggio Emilia, så vi vet att vi har mycket att hämta.

Man kommer att kunna ha utbyten i flera steg. I första hand på pedagognivå med arbetsbyten, möten och nätverk. På barnnivå blir det enklare att komma till skott med olika typer av utbyten och vänkonstellationer när man ingår i samma rektorsområde. På föräldranivå kan det vara svårare.

– Jag har ju jobbat i Storstadssatsningen och liknande projekt och sett en massa fluff, så jag är rätt skeptisk, men det vore roligt om vi kunde hitta möjligheter för integration. Kanske vi kan göra det genom barnen. Det är viktigt för den här staden som är djupt segregerad. Ofta har barnen inte mött så mycket olikheter förrän de börjar gymnasiet.

Lena Aronsson (till höger på bilden), rektor på Hovsjö förskolor, diskuterar med Teresa Eliasson som är arbetslagsledare på Måsen.